

MANAGEMENT FARMACEUTIC

UNELE ASPECTE ALE ACHIZIȚIILOR DE MEDICAMENTE PENTRU NECESITĂȚILE INSTITUȚIILOR MEDICO-SANITARE PUBLICE

Mihail Brumărel¹, Mihail Lupu², Stela Adauji¹, Parascovia Rodideal¹

¹Catedra Farmacie Socială "Vasile Procopișin", USMF "Nicolae Testemițanu",

²Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale

Rezumat

Achizițiile publice este un domeniu relativ nou pentru Republica Moldova, dar există măsuri menite să îmbunătățească procedura prin introducerea unor modificări atât în ceea ce privește legislația cât și organizarea procesului, în scopul de a reduce lacunele și de a eficientiza această procedură complicată. Analiza rezultatelor licitațiilor, a permis de a elucidă efectul economic, care constituie 23,8% în 2012 și - 12,8% în 2013 mai puțin decât valoarea totală a sumei de achiziție. În scopul de a asigura calitatea ridicată, eficiența și inofensivitatea medicamentelor, ar fi benefic să se introducă noi criterii pentru determinarea câștigătorului licitației.

Cuvinte cheie: Achiziții de medicamente, instituții medicale publice

Abstract

Some aspects of procurement of medicinal products for public-medical institutions needs

Public procurement is a relatively new domain for Moldova, but there are measures aimed to improve the procedure by introducing modifications both in terms of the legislation and the organization of the procedure, in order to minimize gaps and settle this complex procedure. Analysis of the auctions results, has allowed elucidating the economic effect, which constitutes 23.8% in 2012 and - 12.8% in 2013 less than the total amount of purchase. In order to ensure high quality, effectiveness and inoffensiveness of medicinal products would be beneficial to introduce new criteria for determining the winner of the tender.

Key-words: procurement of medicinal products, public-medical institution

Introducere

Sistemul de sănătate al Republicii Moldova are ca scop asigurarea sănătății întregii societăți precum și a calității vieții populației. Sistemul farmaceutic, parte componentă a sistemului de sănătate, are ca scop final asigurarea populației, inclusiv instituțiile medico-sanitare publice (IMSP) cu medicamente eficiente, inofensive și accesibile, fiind supus scopului ierarhic superior – realizarea conceptului „sănătate pentru toți” promovat de OMS. Medicamentele, prin lupta cu cele mai diverse boli infecțioase și neinfecțioase, contribuie la îmbunătățirea sănătății și ocrotirea vieții, totodată, având o influență deosebită asupra aspectului economic al sistemului de sănătate. În unele țări cheltuielile pentru medicamente alcătuiesc o cotă considerabilă din bugetul familiei [1]. În cadrul sistemului de sănătate, medicamentele ocupă locul doi după cheltuielile pentru remunerarea muncii salariaților. În suma cheltuielilor totale pentru sistemul de sănătate medicamentele alcătuiesc în diferite țări de la 7% până la 60% [4]. Asigurarea accesibilității fizice și economice a medicamentelor eficiente și inofensive în Republica Moldova constituie o problemă ce preocupă în egală măsură toate subiectele cu implicare directă sau tangențială la asistența cu medicamente a populației, inclusiv și pacientul.

Sursele financiare limitate în condițiile acumulărilor constante la fondurile asigurării obligatorii de asistență

medicală, pe de o parte, creșterea continuă a prețurilor la medicamente, de altă parte, induc la faptul ca necesitățile existente de medicamente în sistemul de sănătate să fie acoperite parțial. Important ca cheltuielile pentru produsele farmaceutice, utilizate atât în IMSP, cât și cele private, să nu devină excesive, subminând eforturile în oferirea serviciilor de calitate. Asigurarea echității, utilizarea rațională a banilor publici în scopul îmbunătățirii sănătății populației, dar și a satisfacerii necesităților pacienților, sunt printre obiectivele de bază ale sistemului de sănătate.

Circumstanțele expuse impun autoritățile statului utilizarea corectă, rațională a fondurilor publice pentru achiziționarea celor mai necesare medicamente, precum și satisfacerea necesităților populației. Organizarea și desfășurarea achizițiilor centralizate de medicamente constituie un mecanism de eficientizare al utilizării raționale a surselor financiare limitate.

Scopul lucrării: analiza rezultatelor achizițiilor centralizate de medicamente pentru asigurarea necesităților instituțiilor medico-sanitare publice pentru aa. 2012-2013 și a normelor legislative și sublegislative, ce reglementează acest proces întru elucidarea punctelor forte și/sau dezavantajelor achizițiilor publice de medicamente în Republica Moldova.

Pentru realizarea scopului au fost stabilite următoarele sarcini de lucru:

- analiza rezultatelor licitațiilor pentru achiziționarea

centralizată a medicamentelor prin prisma comparației prețurilor produselor la licitație cu cele incluse în Catalogul Național de prețuri de producător la medicamente (în continuare – Catalog), precum și prețurile cu ridicata și amănuntul a medicamentelor din întreprinderile farmaceutice angrosiste și detaliste;

- Elucidarea problemelor existente în cadrul achizițiilor centralizate de medicamente.

Rezultate obținute și discuții

Analiza rezultatelor achizițiilor centralizate de medicamente conform necesităților IMSP, inclusiv pentru realizarea Programelor naționale și speciale pentru perioada anii 2006-2013, denotă o creștere atât a numărului de medicamente achiziționate cât și a surselor financiare alocate, pentru anul 2012 aceasta sumă constituind 399,15 mln. lei.

Pentru anul 2012 necesitățile IMSP au fost acoperite prin achiziționarea a 1266 medicamente. Ca urmare a desfășurării procedurilor de achiziție, au fost desemnate „învingătoare” ofertele a 24 operatori economici, câștigători ai licitațiilor publice organizate de Agenția Medicamentului. Astfel, din operatorii cu cele mai multe poziții câștigătoare s-au evidențiat trei agenți economici: „DitaEstFarm” SRL, „TETIS International Co.” SRL și „Vinamex” SRL, care au acoperit un volum 59% din totalul de medicamente procurate centralizat.

În cadrul achizițiilor de medicamente organizate pentru anul 2013 au fost desemnați câștigători 23 operatori economici, dintre care cota cea mai mare a lotului câștigător o deține distribuitorul „DitaEstFarm” SRL, acoperind 31% din volumul total de medicamente achiziționate (1218 denumiri). Datele privind medicamentele achiziționate au fost analizate prin compararea prețurilor „câștigătoare” cu prețurile din Catalog. Pentru anul 2013 toate medicamentele achiziționate erau incluse în Catalog, iar pentru anul 2012 cca. 9% la momentul efectuării studiului nu se regăseau în Catalog.

Pentru anul 2012 la 58% de medicamente prețurile ofertanților erau mai mici decât prețurile „per unitate de măsură ambalaj” (comprimat, flacon, fiolă etc.) incluse în Catalog, diapazonul diferențelor constituind până la 96%. La preț mai mare decât cel din Catalog au fost achiziționate 19,3% din medicamente (variație de preț de până la 15%), pentru 22,7% din medicamente prețurile „câștigătoare” erau mai mari cu o variație de 16-50%.

Pentru anul 2013, la 61,1% din medicamente prețurile de achiziție erau mai mici decât cele din Catalog, cu diferențe între 0,1% și 171% per unitate. La 18,6% din medicamente, prețurile „câștigătoare” la licitație se plasau în diapazonul 0-15% față de prețurile incluse în Catalog, ceea ce se încadrează în limitele normelor legislative în vigoare. La 20,3% din medicamente s-a constatat că prețul de achiziție a fost mai mare decât cel indicat în Catalog (de la 16% până la 81,27%). Astfel, analiza comparativă a prețurilor (licitație-catalog) pentru anul 2013 atestă o îmbunătățire a situației în ceea ce privește respectarea normelor legislative privind achizițiile publice de medicamente.

În vederea determinării eficienței convenționale, ca

rezultat al achizițiilor centralizate de medicamente la următoarea etapă a fost efectuată analiza comparativă a prețurilor medicamentelor incluse în ofertele câștigătoare cu cele din întreprinderile farmaceutice de distribuție cu ridicata(angrosiste). Analiza s-a efectuat cu respectarea uniformității caracteristicilor produsului: denumirea, forma farmaceutică, doza, denumirea și țara de origine a producătorului. Rezultatele obținute pentru anul 2012 denotă următoarele:

- la 759 de medicamente (71,67%) preț de achiziție inclus la licitație de operatorii economici-câștigători este mai mic decât cel pentru rețeaua de distribuție cu amănuntul, diapazonul diferențelor de preț între 1 și 2344 lei pentru o unitate de măsură ambalaj;
- pentru 180 medicamente prețul câștigător mai mare, inclusiv la 92% variațiile de preț constituie până la 50 de lei pentru o unitate de măsură, la 8%-de la 50 până la 100 lei, iar la 6 medicamente diferența constituie 100 lei – 994 lei;
- 507 denumiri de medicamente nu se includ în oferta distribuitorilor angrosiști, desemnați câștigători la pozițiile date. Pentru aceste medicamente am comparat prețurile cu cele mai mici ale altor distribuitori. Au fost analizate prețurile la 294 medicamente: pentru 76,5% prețul de achiziție era mai mic decât pe piața de distribuție (de la 223 lei până la 0,019 lei per unitate de măsură); la 69 medicamente (23,5%) prețurile de achiziție au fost mai mari (0,01 lei – 93,48 lei). Pentru 213 medicamente informația veridică era lipsă.

Rezultatele achizițiilor centralizate de medicamente, conform necesităților IMSP pentru anul 2013 au fost supuse analizei conform aceluiași algoritm.

În ofertele către farmaciile de acces public ale distribuitorilor angrosiști, desemnați câștigători se regăseau 664 medicamente (55,5%) din totalul medicamentelor achiziționate. Cea mai mare parte din acestea (417 denumiri) au prețurile de achiziție mai mici (între 2514,53 lei și 0,02 lei pentru o unitate măsură) decât pe piața de distribuție cu ridicata. Alte 258 de medicamente au prețuri de achiziție mai mari sau egale cu cele de pe piața de distribuție, diferența fiind de la 0 la 396 lei. 542 din medicamentele achiziționate nu se regăsesc în ofertele pentru farmacii de către ofertanții câștigători la achizițiile publice. Rezultatul comparației prețurilor, la 353 dintre ele, cu cel mai mic preț al altor distribuitori demonstrează, că la 291 denumiri, prețul este mai mic decât cel regăsit pe piață (de la 982 lei – 0,05 lei pentru o unitate de măsură), iar la 62 medicamente prețul este mai mare, diferența între 0,13 lei și 165 lei pentru o unitate ambalaj.

Calcululele estimative au permis de a determina efectul economic al achizițiilor centralizate, comparativ cu suma calculată în prețuri cu ridicata. Pentru anul 2012 randamentul, sau suma convențional economisită, a constituit circa 24%, iar pentru anul 2013 – 14% față de suma totală a achizițiilor de medicamente pentru necesitățile IMSP.

Analiza multiaspectuală a rezultatelor licitațiilor a evidențiat unele probleme conceptuale ale procedurii de

achiziții de medicamente. Un aspect „problematic” la desfășurarea procedurilor de achiziție publică prin licitații deschise constituie participarea unui număr limitat de ofertanți. Legislația în vigoare nu reglementează expres într-un articol separat al Legii privind achizițiile publice condițiile speciale de participare în procedurile de achiziții a firmelor străine. Pentru determinarea ofertei câștigătoare se aplică aceleași criterii atât pentru operatori economici rezidenți ai Republicii Moldova, cât și pentru companiile din alte țări [3].

La determinarea ofertei câștigătoare, autoritatea contractantă evaluează și compară ofertele primite, folosind modul și criteriile expuse în documentele de licitație. Astfel, ofertele câștigătoare sunt desemnate nu doar în baza criteriului de evaluare a ofertelor „celui mai mic preț” oferit ci și după anumiți indici de calitate și eficacitate a medicamentelor fabricarea medicamentelor cu respectarea cerințelor bunelor practici de fabricație (GMP). Totodată, conform prevederilor Regulamentului privind achiziționarea de medicamente și alte produse de uz medical pentru necesitățile sistemului de sănătate”, aprobat prin HG nr.568 din 10.09.2009 până la punerea în aplicare a Regulilor de bună practică de fabricație a medicamentelor (GMP) în Republica Moldova, producătorii autohtoni de medicamente se consideră deținători ai certificatului GMP [2].

Una din cele mai dificile probleme în domeniul achizițiilor centralizate de medicamente constituie desfășurarea licitațiilor publice cu praguri valorice (contracte de achiziții publice a căror valoare estimativă, fără taxa pe valoarea adăugată) mai mare de 2,5 milioane lei, într-un timp restrâns, deoarece procedura presupune cca. 60 zile calendaristice (interval de timp pentru prezentarea Agenției Achiziții Publice a documentelor de licitație pentru examinare și înregistrare, publicarea anunțului despre desfășurarea procedurii în Buletinul achizițiilor publice, precum și cel puțin 40 zile pentru pregătirea ofertelor). Respectarea necondiționată a prevederilor cadrului juridic și procedural atât de autoritatea contractantă, cât și de Agenția Achiziții Publice, ca autoritate administrativă de specialitate nu poate conduce la generarea întârzierilor în desfășurarea procesului de achiziționare. Elementul-cheie în lanțul procedural care „frânează” operativitatea finalizării procedurii constituie contractarea propriu-zisă între părțile contractante și înregistrarea contractelor.

Autoritățile de protecție a concurenței și Centrul Nați-

onal Anticorupție sunt implicate activ la toate etapele procesului de licitații, interferând uneori cu activitatea grupului de lucru al Agenției Medicamentului.

În vederea eficientizării achizițiilor publice centralizate este necesară fortificarea capacităților de reglementare, îmbunătățirea calității procesului de calculare a necesarului de medicamente de către beneficiari, optimizarea și perfecționarea logisticii comerciale a produselor de operatorii economici și asigurarea ritmică, deplină și operativă a furnizărilor de medicamente către beneficiari.

Concluzii:

1. Analiza surselor bibliografice denotă că la baza achizițiilor publice de medicamente în majoritatea țărilor stau principiile liberei concurențe, utilizării eficiente a fondurilor publice, transparenței, tratamentului egal, confidențialității.

2. Desfășurarea și organizarea achizițiilor publice necesită o pregătire minuțioasă cu respectarea etapelor consecutive, în scopul realizării unei bune execuții a licitațiilor publice, cu evitarea riscurilor ce pot apărea la fiecare etapă.

3. Este indispensabilă asigurarea transparenței procedurii de achiziție publică, pentru a exclude fenomenul corupției și pentru a asigura un efect economic maximal benefic al achizițiilor centralizate.

4. Achizițiile publice constituie un tărâm relativ nou pentru Republica Moldova, însă se întreprind măsuri pentru îmbunătățirea procedurii, prin introducerea modificărilor atât la nivel de legislație cât și la cel de organizare/desfășurare în vederea minimizării și lichidării lacunelor în această procedură complexă.

5. Analiza licitațiilor la medicamente pentru necesitățile IMSP din ultimii ani a permis de a elucida efectul economic benefic al achizițiilor publice de medicamente, încurajând perfecționarea ulterioară a procedurii. Acesta constituie pentru anul 2012 – 23,8%, iar pentru anul 2013 – 12,8% din cheltuielile totale pentru medicamente.

6. Pentru asigurarea populației cu medicamente de înaltă calitate, eficiente și inofensive, utilizarea criteriilor de selectare a ofertelor câștigătoare – „deținerea certificatului GMP de către producătorii de medicamente” și „cel mai mic preț” nu sunt suficiente. Propunerea argumentarea și introducerea unor criterii suplimentare de selectare a ofertelor și adjudecarea contractului de achiziție constituie o prioritate.

Bibliografie:

1. Comparații internaționale privind statistica demografică și sanitară, Institutul Național de Sănătate Publică, Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică, 2012, București, 77 p.
2. Hotărârea Guvernului RM Nr. 568 din 10.09.2009 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind achiziționarea de medicamente și alte produse de uz medical pentru necesitățile sistemului de sănătate”.
3. Legea RM Nr. 96-XVI din 13.04.2007 „Legea privind achizițiile publice”, Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 107-111 din 27.07.2007.
4. Baza de date globală cu privire la cheltuielile pentru sănătate [<http://apps.who.int/nha/database/DataExplorerRegime.aspx>]
5. Rezultatele licitațiilor organizate pentru necesitățile IMSP pentru anul 2012: nr.1387 din 26.08.2011; nr.1817 din 14.11.2011; nr. 2003 din 28.11.2011; nr. 2052 din 09.12.2011.
6. Rezultatele licitațiilor organizate pentru necesitățile IMSP pentru anul 2013: nr. 1628 din 17.09.2012, nr. 2306 din 09.01.2013.